

Kompozicijos pradžiamokslis (3)

Skyrelį tvarko šachmatų kompozicijos meistras Mečislovas Rimkus

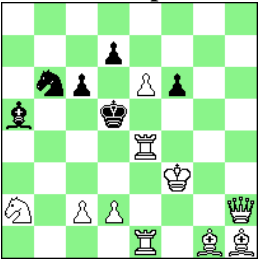
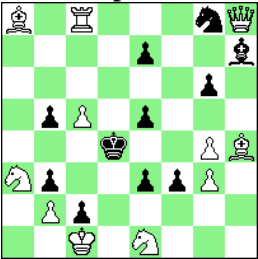
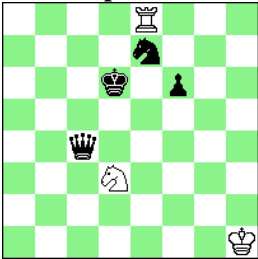
Pušyno g. 2-2, Kriūkai, Šakių r., LT-71215

<rimkusm@gmail.com>

Laukelių blokavimas.

Tiek praktiniame žaidime, tiek kompozicijoje veikia tie patys dėsniai. Bet kuri figūra, darydama ėjimą, keičia lentoje esančią poziciją: stiprina arba silpnina savo stovyklos armijos galią. Taigi, patys pirmieji uždaviniai buvo sudarinėjami išnaudojant juodųjų padėtį silpninančius motyvus, iš kurių bene dažniausias – laukelių blokavimas.

Blokavimas yra laukelio, reikalingo kitai figūrai ar karaliui, užėmimas. Dviejų ėjimų uždaviniuose juodieji gali blokuoti savo karaliaus aplinkos laukelius. Kai laukelio baltieji nekontroliuoja, toks blokavimas vadinamas paprastu. Kai laukelis kontroliuojamas baltųjų, toks blokavimas vadinamas sudėtingu, nes baltieji gali užtvirti kitą savo figūrą, kontroliuojančią tą laukelį. Sudėtingas laukelių blokavimas turi **B II** temos pavadinimą. Laisvo laukelio blokavimas trimis juodosiomis figūromis vadinamas **Stoki tema**. Kai ėjimų yra daugiau, laukelis gali būti blokuojamas ir kitoms figūroms, kurioms į tą lauką reikia patekti. Pavyzdyje **Nr.1 po 1. ♖h4!** cugcvangas – baltieji lūkuriuoja, o juodieji neturi gero ėjimo: 1. ... ♜c4,d6,c5,d6 2. ♚g4, ♚g3, ♚f2, ♚e2≠.

<p style="text-align: center;">Nr.1 Thomas Taverner „Yenowine News“ 1889m. I prizas</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">10+6 #2</p>	<p style="text-align: center;">Nr.2 Hidajat Maruta „Probleemblad“ 1969m. III prizas</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">11+11 #3</p>	<p style="text-align: center;">Nr.3 Josifas Krichelis „Schach“ 1967m. I prizas</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: center;">3+4 b)f6->d7 h#3</p>
---	---	---

Juodieji keturis kartus blokuoja laukelius prie karaliaus, o baltieji matuoja kiekvieną kartą savo karaliumi užtvėrdami tą figūrą, kuri kontroliuoja juodųjų ką tik blokuotą laukelį. Puikus sudėtingo blokavimo pavyzdys. Kiti variantai: 1. ... ♜b4, ♜c3, ♜xd2 2. ♚xb4, ♜xc3, ♚xd2≠. 1. ... ♜~, f5 2. c4, ♚e5≠.

Uždavinys Nr.2 sprendžiamas ėjimu 1. ♜g5!- cugcvangas. Juodųjų pėstininkai keturis kartus blokuoja laukelius juodųjų karaliui, bet tie laukeliai yra už karaliaus aplinkos rato. Toks blokavimas vadinamas **tolimu blokavimu**: 1. ... b4 2. ♜d8+ ♚xc5 3. ♜xe3≠, 1. ... f2 2. ♜xe3+ ♚xe3 3. ♚xe5≠, 1. ... e6 2. ♚xe5+ ♚xe5 3. ♜xf3≠, 1. ... e2 2. ♜xf3+ ♚d3 3. ♜d8≠; 1. ... ♜f6 2. ♚d8+ ♜d7, ♜d5 3. ♚xd7, ♚xd5≠. Be to, čia antri ir treči baltųjų ėjimai sudaro uždara ciklą AB-BC-CD-DA.

Miniatiūra Nr.3 yra sutarto mato uždavinys: pradeda juodieji ir padeda baltiesiems matuoti juodųjų karalių. Uždavinys sprendžiamas tokiu būdu::a) 1. ♚g8 ♜d8+ 2. ♚e6 ♜d5 3. ♚f7 ♜f4≠; b) 1. ♚c8 ♜b2 2. ♜c6 ♜e5 3. ♚c7 ♜c4≠. Čia du kartus valdovė „švariai“ blokuoja vieną iš karaliaus laukų – f7 arba c7.